Флегонтова Н.М.
канд. пед. наук, доцент кафедри філологічних та
природничих дисциплін Центру міжнародної
освіти Інституту міжнародної співпраці та освіти
Національний авіаційний університет (Київ)

УКРАЇНСЬКА КУЛЬТУРА ЯК ЗАСІБ ВХОДЖЕННЯ ІНОЗЕМНИХ СТУДЕНТІВ У ДУХОВНУ КУЛЬТУРУ УКРАЇНИ

Українська культура, попри бурхливу історію нашої держави, завжди відзначалася відвертістю світу й високим гуманізмом. Прагнення «сродної праці», самопізнання, свободи, надання пріоритетів духовному над матеріальним – таким було кредо видатних українських мислителів: Григорія Сковороди, Тараса Шевченка, Івана Франка, що набуло сьогодні світового значення.

Світова глобалізація загострила проблеми взаєморозуміння, відкритості, діалогу культур, що представляються особливо важливими, розглядаються як найважливіший засіб збереження і виховання духовності. У ході культурного діалогу відбувається процес спілкування і взаємозбагачення духовним досвідом.

Ми працюємо зі студентами-іноземцями в період, позначений певними особливостями і труднощами, головні з яких – навчання нерідною мовою і незнайоме довкілля (соціальне й освітнє). Тому викладач, з огляду на специфіку міжкультурної взаємодії та регіонально-психологічні особливості, повинен зробити адаптацію іноземних студентів безболісною. Духовність виховання на практиці проявляється в кожній ланці педагогічної діяльності, починаючи з центральної магістралі – взаємозв'язку викладач - студент. Сповідуючи педагогіку Добра, виставляючи пріоритетною Духовність як основоположний принцип існування високорозвиненого гуманного суспільства, можна досягти позитивного результату в педагогічній діяльності. Але тільки духовний викладач може домогтися поставленої мети.

Досвід нашої роботи засвідчив, що залучення студентів до надбань української культури так само сприяє адаптації та соціалізації іноземних студентів в українському духовному середовищі.

Перші кроки студент-іноземець робить разом з викладачем-куратором. Надзвичайно важливо враховувати психоемоційний стан студента, його ставлення до навчання, тому що адаптаційний період є певним випробовуванням. Завдання викладача – максимально наблизити рівень соціокультурного, особистісного та освітнього рівня іноземних студентів до рівня українських першокурсників. Тут слід акцентувати увагу на проблемі зближення культур, а значить, зближення народів.

Опановуючи культуру країни перебування, встановлюючи контакти з оточенням, заглиблюючись у вивчення мови, осягаючи нове, невідоме, беручи це у свій світ, студенти-іноземці набувають духовного досвіду, що заслуговує на високу оцінку. Хлопці й дівчата з найвіддаленіших куточків світу - різні за віком, віросповіданням, кольором шкіри, характером, системою виховання прагнуть знань та діалогу культур.

Необхідно зауважити, що студенти-іноземці відкриті до нашої культури. Вони відвідують музеї, театри, читають українську літературу, охоче беруть участь у проведенні культурних заходів у позааудиторний час. Студенти виявляють зацікавленість у бесідах на морально-етичні теми, полілогах про духовні цінності, культуру, звичаї та традиції українського народу й народів світу. Такі етнокультурні паралелі сприяють кращому взаєморозумінню та зближенню молоді. Залучаючи студентів-іноземців до українського мистецтва (починаючи з форм, близьких до їхнього сприйняття), бачимо, як вони опановують духовну культуру нашої країни. Тут величезну роль відіграє освітнє середовище, яке сприяє ознайомленню з українською культурою і має вплив на розвиток духовного досвіду студентів-іноземців. З українською поезією, народними піснями, засвоюється дух української культури. Відбувається тонка взаємодія у сфері духовності:

молода людина проникає в ***українську*** культуру, а в її свідомість проникає ***український*** дух.

Поезія, малярство, музика - мистецтво слова, фарби звуку, руху сприяють міжкультурній комуніка ції, формують людину культури і вводять її у світ мистецтва спілкування. Обставини, що впливають на практичну реалізацію розвитку духовності виховання, пов'язані з особливостями національної культури й менталітету народу.

Підґрунтям нашої культури є мова. І жоден з культурних напрямів неможливий без її участі, бо наша мова з її фонетичною розкішшю і по-справжньому божественною гармонійністю.глибоко проросла своїм корінням в історію та свідомість народу. Це наш внутрішній світ, основа нашої культури і, власне, етнокультури, оскільки через призму естетичного значення рідного слова ми сприймаємо художні образи, невичерпним джерелом якого є сторінки української класики, створені майстрами слова (неперевершені за національним колоритом твори М. Коцюбинського, І. Франка, В. Стефаника, О. Кобилянської та багатьох інших авторів). Студенти-іноземці сприймають українську мову як музику. І багато хто говорить, що вона звучить красивіше, ніж їх рідна.

Треба зауважити, що українська мова за силою своїх виражальних можливостей не поступається перед іншими мовами і сприяє формуванню національної свідомості духовно багатої людини, як найважливіше джерело інтелекту та духовно-емоційної сфери особистості через її органічний зв'язок з національними традиціями.

Мистецтво слова є однією зі складових мистецтва виховання – педагогічної дії і далі – комунікативної взаємодії викладача й студента. Синтез українського мистецтва у різних його жанрах перегукується зі словом. Українська пісня – це мова слова і мова серця. Народне малярство, зафіксоване в роботах з образотворчого мистецтва, "промовляє" до нас українським словом. Слово – це саме той ключ, який через серце,

невимушено, задушевно відкриває дорогу до мислення, внутрішнього світу особистості.

Високий рівень володіння культурою мовлення, глибинні фахові знання, високий духовний потенціал, любов до рідного слова, уміння передати це учням і визначає справжнього вчителя, викладача. Саме такий викладач здатний сформувати у своїх вихованців духовні, моральні, культурні цінності незалежно від віросповідання й національності, бо основа основ у навчально-виховному процесі – людина, особистість.

На початковому етапі навчання студентів-іноземців пріоритети надаються вивченню української мови, а отже, це можливість заглибитися в культуру країни навчання, її традиції, звичаї. Але для цього потрібно зацікавити студента, показати всю красу і принади нашої рідної мови, головне багатство народу, за допомогою чого ми занурюємося в освітнє середовище і пізнаємо світ.

У нашій практиці навчання української мови носить лінгводидактичну спрямованість, органічне поєднання форм аудиторної й позааудиторної роботи для розкриття можливостей кожного студента опанувати іншою, такою несхожою на його рідну, мовою.

На нашу думку, вивчення української мови більш ефективне в процесі виконання народних пісень, читання віршів українських поетів, коли милозвучність мови, її мелодика сприймається не тільки розумом, але й емоційно чуттєво. Це сприяє пробудженню інтересу до творчості. Так, в рамках навчальної програми було відведено дві години на вивчення теми «Тарас Шевченко − видатний син українського народу». Проте ці дві години дали потужний поштовх до заглиблення у проблему. Слід зазначити, що студенти усвідомлено готувалися до занять: працювали над перекладом тексту, шукали нові слова, щоб краще висловити свої емоції. Аудиторна робота мимоволі переросла у позааудиторну. Тема зацікавила студентів, вони відвідали Національний музей Тараса Шевченка, тому пропозицію провести літературно-музичний вечір «Kobzar-Internationale» було прийнято

одноголосно. Результатом стало велике свято, присвячене дню народження Т.Г.Шевченка. Студенти готували презентації, вчили вірші Т.Шевченка, які вони читали українською та рідною мовами, співали пісні на слова Т.Шевченка. Ознайомлення з творчістю Т. Шевченка не залишило байдужими студентську молодь. Згодом кілька студентів виявили бажання зробити свої дослідження в області порівняльної характеристики творчості генія українського народу і видатних діячів мистецтва своєї країни, спробували перекласти тексти поезій Т.Шевченка рідною мовою. Ці перші творчі напрацювання увійшли до збірника матеріалів XVIII Міжнародного наукового семінару «Шевченківська мозаїка Північної Венеції (XIX ст. – пер. пол. XX ст.): до 180-річчя звільнення Т.Г.Шевченка з кріпацтва.

Готуючись до Шевченківських читань, багато хто зі студентів-іноземців підготував свою версію-переклад Кобзаревих рядків. Пізніше зі сцени устами студентів з Іраку, Лівії, Палестини «Заповіт» прозвучав з особливими нотками суму за рідною батьківщиною, надією на мир і спокій в усьому світі.

Поезія «Заповіт» - складна палітра переживань автора: від спокійних роздумів про неминучість смерті до палкого заклику до боротьби за волю рідного краю. Іван Франко так схарактеризував цей твір: «Перед нашим духовним зором уся Україна, огріта любов’ю поета». Цей монолог-спонука співзвучний настроям не лише українського народу, а й народам світу, що борються за свою свободу й незалежність. «Заповіт» Тараса Шевченка звучав мовами народів світу (українською, китайською, литовською, англійською, французькою, іспанською, арабською, фарсі, турецькою, російською…).

Створюючи духовний простір, ми сприяємо формування особистості, де незмінна сутність людини пов'язана з цінностями і смислами. Бо духовність - це загальне для всіх і те, що об'єднує всіх, це звернення до розуму (раціо) і серця (емоцій). Залучаючи студентів до світу мистецтва, культури викладач передає разом зі знанням частинку свого серця, своєї

душі, українського духу, який проникає в душі студентів і стає їхньою духовністю.

Духовність – основа становлення особистості. Студент формується як особистість насамперед внаслідок засвоєння та сприйняття тієї суми гуманітарних знань, яку накопичено людством, і тільки збагачений цими знаннями він зможе доцільно використовувати власні соціокультурні та духовні якості.

Слово виховує, навчає, розвиває. Під впливом мови вдосконалюється відчуття й сприйняття, збагачуються знання про навколишній світ. Вивчаючи мову і навчаючи нею, не можна порушувати її цілісності, виокремлюючи певні складові. Тому актуальною залишається проблема підвищення педагогічної майстерності викладача, зокрема в тому її напрямі, як виховання інтересу до мови, а звідси – до історії, культури, традицій українського народу, що сприятиме розвитку й виявленню духовного досвіду студентів-іноземців.

Залучення студентів-іноземців до української культури, розвиток духовних потреб особистості засобами репродуктивної і творчої діяльності, набуття ними духовного досвіду сприяють становленню особистості – висококультурної людини і професійно грамотного фахівця, що здатний самостійно застосовувати свої знання, людини духовно багатої, моральної, патріотично налаштованої, толерантної до інших культур і народів.

Ознайомлення з творчістю Т. Шевченка не залишили байдужими слухачів. Можна вважати, що це свято досягло глибин сердець і сприяло духовному піднесенню іноземних студентів. А в душах юних залишилося полум’яне слово Тараса.

Твори Тараса Шевченка стали образом і мірилом духовних вершин нації для студентів-іноземців, які нещодавно приїхали на навчання до України і прагнуть якомога більше дізнатися про культурну спадщину нашої країни. Опановуючи культуру країни перебування, встановлюючи контакти з оточенням, заглиблюючись у вивчення мови, осягаючи нове, невідоме,

беручи це у свій світ, студенти набувають духовний досвід, що цінніше, аніж просто підготовка до навчання у закладі вищої освіти.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Бех І. Д. Діалог культур у психолого-педагогічному осмисленні / І. Бех // Педагогічна майстерність як система професійних і мистецьких компетентностей: зб. матеріалів XI Міжнар. педагогічно-мистецьких читань пам'яті проф. О. П. Рудницької / [голов. ред.: І. А. Зязюн]. Вип. 5(9). – Чернівці: Зелена Буковина, 2014. С. 26-29.

2. Зязюн І. А. Естетичні засади розвитку особистості / І. А. Зязюн // Мистецтво у розвитку особистості: монографія / за ред., передмова та післямова Н. Г. Ничкало. – Чернівці: Зелена Буковина, 2006.

3. Кевишас И., Отыч Е.Н., Растрыгина А.Н**.** The becoming of a personality of a student in the context of the spirituality of upbringing / Й.Кевішас, А.Растригіна, О.Отич // Мистецтво і освіта. – 2017. № 3. С.2-5.

4. Огієнко І. Українська культура: коротка історія культур. життя укр. народа; курс, читаний в укр. нар. ун-ті / Іван Огієнко. — Київ: Вид-во Книгарні Є. Череповського, 1918. — 272 с.

Відомості про автора: Флегонтова Наталія Миколаївна канд. пед. наук, доцент кафедри філологічних та природничих дисциплін Центру міжнародної освіти Інституту міжнародного співробітництва та освіти Національного авіаційного університету, м. Київ.

Контактний телефон: 050 651 85 50